

Roís de Corella, Joan. *Obra completa*. Estudi i edició de Vicent J. Escartí. València: Institució Alfons el Magnànim, 2013, 359 pp. ISBN: 978-84-7822-654-2.

Víctima d'una sensibilitat estètica molt allunyada de l'estil complex i ampul·lós de Roís de Corella —de la «prosa artitzada»—, la seva obra, amb la notable excepció de la producció poètica, s'ha vist injustament menystinguda durant segles, ben bé fins als temps més recents. Aquest judici s'ha vist modificat per la crítica de finals del segle XX i en els darrers decennis estem assistint, després d'un llarg període pràcticament d'oblit, a un procés de redescobriments i revaloració de la producció literària de Joan Roís de Corella (1435-1497), una de les figures més destacades de les lletres catalanes del segle XV. El treball d'un conjunt d'investigadors ha permès una aproximació més conscient i coherent a l'obra corellana en el context del seu temps. A més, el descobriment de noves dades sobre la biografia de l'escriptor ha proporcionat un nou impuls a les recerques sobre l'obra i la trajectòria de Roís de Corella. En aquest context s'emmarca la recent edició de l'*Obra Completa* que treu a la llum la Institució Alfons el Magnànim, a càrrec del professor Vicent J. Escartí.

L'edició d'Escartí inclou el variat conjunt de les obres de l'escriptor de Gandia, en un intent de defugir la tradicional parcel·lació de l'obra corellana i recuperar-ne el sentit global. Els textos s'organitzen en dos grans apartats, prosa i poesia, subdividits al seu torn segons la temàtica, profana i religiosa. L'edició va precedida d'un remarcable estudi previ (pp. 9-42), una completa síntesi introductòria a la lectura dels textos corellans, amb una acurada posada al dia quant a les darreres recerques sobre la biografia i l'obra de Corella.

Escartí recorda, primerament, la fama de l'escriptor en el seu temps i l'oblit dels segles posteriors abans d'endinsar-se en el procés de rehabilitació i redescobriments desenvolupat al llarg del segle XX. El coneixement de noves dades biogràfiques sobre Corella —i en particular el fet que fos el segon fill, destinat, per tant, a la carrera eclesiàstica, i no el primogènit com es cregué durant llarg temps, segons han demostrat les investigacions de Chiner— ha permès una interpretació més ajustada de la complexitat de l'obra i de la figura de Roís de Corella. Igualment, s'ha produït una transformació en la valoració estètica per

part de la crítica, que actualment reconeix de manera unànime, malgrat les diverses catalogacions sobre l'escriptor, el valor de l'obra corellana en el context del seu temps. Recerques com les de Lola Badia, Stefano Cingolani, Curt Wittlin, Josep Lluís Martos o Albert Hauf han permès una més ajustada valoració de la relectura que fa Corella de models com Ovidi, Sèneca i Boccaccio, en especial, en les proses mitològiques, de la petjada marquiana o de les reutilitzacions de manlleus corellans en textos com el *Tirant*. Igualment, s'ha produït un canvi substancial en la comprensió d'aspectes clau en l'obra corellana com l'anticavalleria o la filogínia, així com en la valoració estètica de la prosa de Corella, rica, complexa i treballada fins a l'extrem, sempre, però, harmònica i rítmica, com a vehicle d'experiència personal i ficció sentimental moralitzadora.

Un altre aspecte que se subratlla en aquesta introducció és la intensa activitat literària de Corella i el seu relleu social en la València de la segona meitat del Quatre-cents. L'escriptor esdevé, com han provat nombrosos treballs de diversos investigadors, una figura central en la València del XV. Escartí recorda les seves estretes relacions, familiars i d'amistat, amb els escriptors més destacats del panorama de les lletres del moment, en particular amb Ausiàs March i Martorell, però també amb altres com Bernat Fenollar o el mateix príncep de Viana.

Pel que fa a les edicions dels textos de Corella, Escartí fa notar com l'heterogeneïtat de l'obra n'ha facilitat la fragmentació artificial, sense que puguem disposar encara avui dia d'una edició crítica actual de l'obra completa. Explica els criteris seguits en l'organització de l'edició que aquí s'ofereix, bàsicament temàtica, tot subratllant el risc de diluir la unitat del conjunt. Tanmateix, hi trobem a faltar una major concreció en l'explicació de l'ordenació dels textos. Dins l'apartat dels escrits de temàtica profana, Escartí hi inclou les proses mitològiques, paradigma de l'estil ampul·lós i declamatori de Corella, que constitueix la part més ben estudiada de la producció de l'escriptor. Cal afegir-hi, a més, un segon grup d'escrits d'inspiració clàssica i intenció moralitzadora, juntament amb la lloada *Tragèdia de Caldesa*. Aquestes obres enllacen amb la poesia amorosa, que, arrelada en la tradició anterior, assoleix una categoria excel·lent i situa per si sola Corella com un dels grans poetes de les lletres catalanes, com testimonia *La balada de la garsa i l'esmerla*. Escartí subscriu també l'opinió de molts crítics que defensen que una part important de la producció poètica de l'escriptor probablement es va perdre.

Quant a les obres de contingut religiós, «menys renaixentistes» i fins i tot «plenament medievals» segons Escartí, se'ns n'ofereix una breu presentació amb les referències bibliogràfiques més rellevants de cadascuna. S'hi afegixen en aquest apartat les poesies marianes, entre las quals l'editor no s'oblida de remarcar la plasticitat espectacular de l'*Oració*, la seva composició més cèlebre.

En el darrer apartat de l'estudi introductori, Escartí repassa la recepció de l'obra corellana al llarg dels segles fins a l'actualitat. Documenta exhaustivament el trànsit de la fama i l'èxit entre els seus coetanis als «llarguíssims períodes d'oblit» i fins i tot de rebuig fins arribar al redescobriment dels temps més recents. Ressegueix les edicions del segle XX, entre les quals des-

taca l'edició crítica de Miquel i Planas (1913) i els estudis de caire literari, com els de Jordi Rubió —del qual recull el judici negatiu—, Martí de Riquer —amb qui considera que s'inicia la rehabilitació de Corella—, la lectura suggestiva de Joan Fuster i la tasca de Jordi Carbonell, amb qui es consolida la difusió i el coneixement dels textos corellans. No s'oblida tampoc de les edicions parcials més recents —en especial, la magnífica edició crítica de les proses mitològiques a cura de Josep Lluís Martos (2001)— i de les aportacions d'un grapat d'estudiosos dels darrers decennis que han consagrat definitivament l'escriptor com una de les grans personalitats de les nostres lletres. A tall de cloenda, Escartí reivindica, a més de la seva «literatura exquisida», la dimensió de Roís de Corella com a traductor o com a editor d'autors anteriors, i el desvincula de la trajectòria immediatament posterior que seguirà la literatura en llengua catalana.

La introducció es completa amb una bibliografia selecta actualitzada (pp. 42-50) i amb un breu apartat sobre els criteris de modernització gràfica emprats per l'editor (pp. 50-51), on se'ns indica, a més, tot i que de manera genèrica, les edicions anteriors utilitzades per a aquesta edició —les de Miquel i Planas, Carbonell i Martos. Acompanya els textos al final del volum un pràctic glossari a cura de Raül Hernández Caballer (pp. 349-356).

L'edició que ressenyem, doncs, constitueix una nova aportació a la difusió del conjunt de l'obra de creació de Corella, i l'estudi que el precedeix un utilísim i rigorós estat de la qüestió sobre l'obra de l'escriptor valencià. Tot plegat en una edició d'acurada presentació que facilita al lector l'acostament a la lectura d'uns textos que han recuperat el lloc preeminent que els correspon dins el període considerat més excels de la literatura catalana. La felicitació, per tant, a l'editor que ho ha fet possible i el reconeixement, igualment, a la Institució Alfons el Magnànim per la imprescindible tasca de difusió i estudi dels grans textos de les nostres lletres. Edició que, a més, s'afegeix a la publicació, ben recentment, del volum que recull les Actes del Congrés Internacional Joan Roís de Corella, celebrat a València l'any 2013, amb el títol *Roís de Corella i el seu món*, i de l'edició crítica del *Psalteri* a cura de Josep Lluís Martos.

Sònia Gros Lladós

Binimelis, Joan Baptista. *Sobre els vicis de les dones i el seu tarannà variable. Catàleg de dones especialment sàvies*, Alexandre Font (dir.), Leonard Muntaner editor, Palma de Mallorca, 2014. 349 pp. ISBN: 978-84-16116-16-4.

Un equip de filòlegs i investigadors compost per Josep Campillo, Gabriel Ensenyat, Alexandre Font, Àngela Martí i Mireia Mulet ha dut a terme l'edició crítica i la traducció al català de dos tractats sobre les dones escrits en llatí per un dels representants més importants de la cultura renaixentista de Mallorca, el polifacètic Joan Baptista Binimelis i Garcia (Manacor 1539/40-1616). Aquest treball s'inscriu, segons comenta Alexandre Font en la presentació, en un pro-